

10.4.2 KP/MKR 10 -2 Údolí Zábrdky

Přírodní charakteristika.

Krajinný prostor při severozápadním okraji oblasti krajinného rázu zaujímá zajímavé území mezi linií Čertova zeď (469 m n. m.) – Kotelský vrch (498 m n. m.) a lesnatými výšinami Zábrdský kopec (495 m n. m.) a Antošův kopec (491 m n. m.). Vznikla zde vizuálně uzavřená část jemně mozaikovitě lesozemědělské krajiny mezi Zábrdím a Kotlem s členitými okraji lesních porostů a drobnými lesíky a skladbou luk a orné půdy. Cennost tohoto prostoru podtrhuje přítomnost NPP Čertova zeď. Dále k jihozápadu a poté k jihu se rychle zahlubuje Zábrdka do lesnatého údolí se množstvím skalních výchozů v prudkých svazích. Po proudu od Dolánek se objevuje širší nivy s loukami a tok míst jemně meandruje v koridoru doprovodných porostů mezi velkými zákruty a rozšířenými částmi údolí v místech přítoků – pod Cetenovem a při soutoku s Čertovým potokem. Nad horními okraji svahů údolí navazují enklávy zemědělské krajiny, až k terénnímu horizontu – rozvodí. Jsou ohraničeny velmi členitými okraji lesů a plochy orné půdy se střídají s loukami a pastvinami v harmonické mozaice. Krajina vyniká cenností přírodních hodnot v ÚSES.

Kulturní a historická charakteristika.

Území patří převážně do oblasti pozdně středověké kolonizace, první písemné zmínky o zdejších vsích se objevují od konce 14. do 16. století. Největšími sídly jsou Cetenov (1547), Zábrdí (1556) či Kotel (1399) a další drobná venkovská sídla. Lesozemědělská harmonická krajina má poměrně zachovanou strukturu původně agrárních vsí a vísek s dochovaným rozložením cest s alejemi, polí a luk na plošinách a nivních luk v údolí Zábrdky a menších a středních lesních celků. Sídla mají vesměs částečně dochovanou urbanistickou (prostorovou) strukturu svých historických jader resp. zachován charakter nevýrazných shlukových půdorysů. Mnohá sídla jsou však vesměs přestavěná, změněná novodobými objekty zejména rodinných domů. V sídlech se objevuje několik menších cenných objektů (kaple) a také mnoho dochovaných objektů lidové architektury (Zábrdí, Kotel).

Vizuální charakteristika.

Území je charakteristické velmi členitým povrchem Kotelské vrchoviny. Výrazným prvkem utvářející tuto krajinu je řeka Zábrdka se svým zaříznutým údolím, z velké části celým zalesněným a bez větších sídel. Celé území má přírodě blízký charakter. Drobná sídla jsou situována na vyvýšených plošinách, jejich poloha pak přispívá přírodě blízkému charakteru údolí bez rušivých prvků. Hranici tvoří především zalesněné horizonty, v severní části je území ohraničeno na východní straně čedičovou žilou Čertova zeď.

Znaky jednotlivých charakteristik krajinného rázu pro vymezené MKR jsou klasifikované v následující tabulce.

MKR 10 -2 Údolí Zábrdky		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky		+ pozitivní	XXX zásadní	XXX jedinečný
		O neutrální	XX spouštějící	XX význačný
		N negativní	X doplňující	X běžný
1	Jedinečné prostorové vymezení severní části prostoru mezi Zábrdím a Kotlem	+	XX	XX
2	Jedinečná hodnota přírodního útvaru Čertovy zdi (NPP)	+	XX	XXX

MKR 10 -2 Údolí Zábrdky		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
3	Zahloubené údolí Zábrdky se skalními výchozy ve strmých lesnatých svazích	+	XX	XX
4	Vyvinuté nivní polohy údolí s meandrujícím tokem Zábrdky a s mohutnými vegetačními doprovody	+	XX	XX
5	Výrazná rozšíření údolí v zákrutách toku v místech bočních přítoků	+	X	X
Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky		dle projevu	dle významu	dle cennosti
1	Dochovaná sídelní struktura pozdně středověké kolonizace (sídla písemně doložena ze 14. až 16. století)	O	XX	X
2	Částečně zachovalá prostorová struktura jader drobných venkovských sídel s drobnými návesními prostory a s navazující zemědělskou krajinou	+	X	X
3	Cenné, památkově chráněné objekty (kaple), křížová cesta na Kotelský vrch	+	X	XX
4	Částečně zachované členění zemědělské krajiny (rozložení lesů, bezlesí, luk v údolích a polí na plošinách)	+	XXX	X
5	Částečně dochovaná struktura cestní sítě (ve srovnání se stavem k první polovině 19. století)	O	X	X
6	Velký podíl zachovaných objektů lidové architektury v zástavbě venkovských sídel (Zábrdí, Kotel), venkovská zástavba s dochovanou hmotovou a prostorovou formou	+	XX	XX
Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky		dle projevu	dle významu	dle cennosti
1	Přírodě blízký charakter údolí Zábrdky se zalesněnými svahy	+	XX	XX
2	Uzavřená krajina s členitým reliéfem bez výrazných průhledů do krajiny	+	XXX	XX
3	Malé měřítko sídelní struktury ve vyvýšených polohách s minimálními zemědělskými plochami, rybízová plantáž u Zábrdí	+	X	X
4	Působivá scenérie podél vodního toku s vysokým procentem zastoupení lesních plochy a s drobnou zástavbou	+	XX	XX
5	Působivé scenérie zástavby venkovských sídel s dochovanou lidovou architekturou a absencí výrazně rušivých prvků (Zábrdí, Kotel)	+	X	XXX
6	Zajímavý efekt aleje v náhorní poloze mezi Vápnem a Hlavicemi, směřující na dominantu kostela sv. Linharta v Hlavicích	+	X	XX

Návrh ochranných opatření:

- Ochrana zapojení venkovských sídel do krajiny
- Zachování měřítka a hmoty nové zástavby zemědělských venkovských sídel v krajině vč. poměrně volné urbanistické struktury a rozptýlené zástavby v údolích
- Zachování harmonických vztahů zástavby a krajinného rámce u většiny sídel
- Zachování členitosti lesozemědělské krajiny
- Zachování charakteru venkovských sídel uvnitř zemědělské krajiny před plošnou extenzivní výstavbou
- Zachování přírodě blízkého charakteru údolí Zábrdky
- Nové plochy výstavby vymezovat na náhorních plošinách s minimálním pohledovým uplatněním v údolí toku Zábrdky
- Výrazné nerozšiřování v údolí